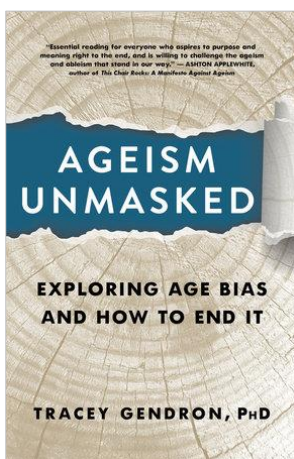

**Az idősek felkarolása:
Az ageizmus kihívása a modern világban
Könyvismertető**

Takács-Pakai Dorottya¹

[Gendron, Tracey (2022): *Ageism Unmasked: Exploring Age Bias and How to End It*. Steerforth Press, ISBN 978-158-6423-22-3 (Ageizmus leplezetlenül: Az életkori előítéletek feltárása és megszüntetése. Angol nyelven.)]

Tracey Gendron *Ageism Unmasked: Exploring Age Bias and How to End It* [Ageizmus leplezetlenül: Az életkori előítéletek feltárása és megszüntetése] című könyvének célja, hogy feltárja az ageizmus jelenségét, megkérdőjelezze az öregedéssel kapcsolatos mélyen gyökerező tévhiteket és sztereotípiákat, valamint saját hiedelmeik újraértékelésére ösztönözze az olvasókat.

Az angol „ageism” kifejezést magyarul leggyakrabban „ageizmus” néven emlegetik. Ezt a kifejezést, amely az egyének kronológiai életkoruk alapján történő sztereotipizálása, a velük szembeni előítéletes hozzáállás és az ennek következtében velük szemben alkalmazott diszkriminatív lépések összességét jelöli, először Robert Butler amerikai gerontológus és pszichiáter használta 1969-ben. 1999-ig a PubMed adatai szerint 145 cikk és könyv foglalkozott a témával. 2000 és 2019 között az ageizmus iránti érdeklődés jelentősen megnőtt, ami 1217 publikációt eredményezett. Figyelemre méltó, hogy 2020 és 2024 között exponenciális növekedés tapasztalható, hiszen 1327 publikáció jelent meg ebben a témakörben. A publikációk számának növekedése tükrözi, hogy az életkoron alapuló megkülönböztetés jelentős társadalmi probléma. Az ageizmus minden korcsoportot érint, de különösen káros hatással van az idősek egészségére és jólétére.

¹ TAKÁCS-PAKAI Dorottya

PhD hallgató, Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar, Széchenyi István Doktori Iskola (*PhD Student, University of Sopron, Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics, István Széchenyi Economics and Management Doctoral School*)
(pakaidorottya@phd.uni-sopron.hu; ORCID: 0009-0003-4533-6894)

Tracey Gendron több mint 25 évnyi tapasztalattal és mesterdiplomával rendelkezik a gerontológia területén, valamint doktori fokozatot szerzett fejlődépszichológiából. A könyv nyelvezete szakmai, és elsősorban az orvostudomány, társadalomtudományok és gerontológia területén dolgozó szakemberek számára íródott.

A bevezető célja az ageizmus problémakörének felvázolása a hétköznapi példák szemléltetésével, amelyek révén a kötet rámutat a jelenség relevanciájára. Emellett a szerző megfelelő alapszereplőkkel látja el az olvasót az ageizmus jelenségéről, ezzel elősegítve az érdeklődés felkeltését a további fejezetek iránt.

Az első fejezet, amelynek címe „Complicated from the Beginning” [Kezdetől fogva bonyolult], az ageizmus történelmi és kulturális gyökereit tárja fel. A fejezet bemutatja, hogyan formálódtak és erősödtek meg az öregedéssel kapcsolatos társadalmi attitűdök és sztereotípiák az idők folyamán. A szerző különböző kulturális perspektívákat vizsgál, először az idősök tiszteletének alakulását a kezdetektől a zsidó-keresztény Bibliában, az iszlámban, a hindu szentírásokban és a konfucianizmusban. Az idő múlásával azonban ez a tisztelet átalakult, és az ókori Görögországban, valamint a középkorban a fiatalság bálványozása vált meghatározóvá. A szerző szerint, ha megértjük, hogyan alakult történetileg az öregek megítélése a különböző társadalmakban, akkor ma hatékonyabban tudunk harcolni az ageizmus negatív jelensége ellen.

Gendron a második fejezetben, amely a „The Era of Technology and Medicine” [A technológia és orvostudomány kora] címet viseli, azt vizsgálja, miként befolyásolják a technológiai és orvosi fejlődések az öregedési folyamatot. Rámutat arra, hogy ezen területek fejlődése jelentősen megnövelte az emberek várható élettartamát. Ugyanakkor mindezzel párhuzamosan, illetve ezek hatására megjelentek újabb ageista attitűdök, előítéletek, amelyek szerint az idősök terhet jelentenek a társadalom számára, és ezért az öregedést betegségként kezelik. A szerző szerint az ageizmus az egészségügy minden területén megfigyelhető.

A harmadik fejezet címe „Entitlements: Ageism and Ableism at Work” [Jogosultságok: Ageizmus és fogyatékkal kapcsolatos előítéletek a munkahelyen], amely átfogóan elemzi a munkahelyi környezetben előforduló előítéletek összefonódását. A szerző szerint a hagyományos társadalombiztosítási és nyugdíjintézetek, illetve nyugdíjkonstrukciók tovább erősítik az ageista sztereotípiákat, amelyek az öregedést a hanyatlással és a képességek leépülésével azonosítják. A fejezet arra hívja fel a figyelmet, hogy a munkahelyeknek

olyan környezetet kell teremteniük, amely befogadóbb és igazságosabb. Kiemeli, hogy minden egyes személy hozzájárulása fontos, függetlenül az életkoruktól vagy a képességeiktől.

A negyedik fejezet („Retirement as a Life Stage and Successful Aging” – A nyugdíjazás, mint életszakasz és sikeres öregedés) kritikai elemzést nyújt a nyugdíjazásról és a sikeres öregedésről alkotott hagyományos nézetekről. A szerző bírálja azokat a nézeteket, amelyek hanyatlásnak tekintik a nyugdíjazást, és helyettük egy pozitívabb megközelítés mellett érvel. Szerinte ez az életszakasz a növekedés és a fejlődés időszaka. A szerző arra ösztönzi a társadalmat, hogy ne ragaszkodjon a hagyományos öregedési definíciókhoz, inkább fogadjon el egy nyitottabb megközelítést, amely figyelembe veszi az egyéni különbségeket és körülményeket.

Az ötödik fejezet („The Era of Manipulation: Anti-Aging Culture” – A manipuláció kora: Az öregedésellenes kultúra) az öregedésellenes ipar és annak az öregedés társadalmi megítélésére gyakorolt káros hatásait bírálja. A szerző szerint a média felerősíti a negatív sztereotípiákat és az öregedéssel kapcsolatos félelmeket, ami tovább mélyíti a korosztályok közötti ellentéteket. A fejezet cselekvésre szólít fel, hogy szembenézzünk és változtassunk ezeken a káros társadalmi hiedelmeken, valamint úgy támogassuk az idős embereket, hogy az tükrözze az öregedéssel kapcsolatos sokszínű és befogadóbb megközelítéseket.

A hatodik fejezet („The (Mis)Information Age” – A (félre)tájékoztatás kora) részletesen elemzi a digitális fejlődés hatását az öregedéssel kapcsolatos nézetekre. A szerző megállapítja, hogy az idősebb felnőttek a technológia fejlesztésében gyakran háttérbe szorulnak. Ennek következtében a digitális platformokra is beszivárognak az ageista sztereotípiák. A digitális térben az árnyaltabb, befogadóbb és kiegyensúlyozottabb médiareprezentáció elengedhetetlen az öregedéssel kapcsolatos előítéletek elleni küzdelemben. A szerző arra ösztönzi az olvasókat, hogy vegyék észre az öregedés folyamatának komplexitását egy rohamosan digitalizálódó társadalomban.

A hetedik fejezet („The Era of a Global Pandemic” – A globális járvány kora) áttekintést nyújt a COVID-19 járványnak az idősekre és az életkor alapú diszkriminációra (ageism) gyakorolt hatásairól. A szerző azt vizsgálja, hogyan erősítette fel a járvány az ageista hozzáállásokat. A fejezet kiemeli az idősek által tapasztalt kihívásokat, beleértve például az életkor alapú elszigetelődést. A szerző javasolja, hogy gondoljuk újra a társadalmi értékeket, tudatosítsuk az ageista előítéleteket és sztereotípiákat, és fogjunk össze egy befogadóbb, empatikusabb társadalomért.

Az utolsó, nyolcadik fejezet, amelynek címe „Elderhood” [Tisztes idős-kor], hangsúlyozza, hogy az öregedés értékes és tiszteletre méltó életszakasz. A szerző kiemeli, hogy fontos a kulturális változás, amely elismeri az idősebbek bölcsességét és tapasztalatát, valamint elősegíti a generációk közötti szolidaritást. Fontos, hogy felismerjük az ageizmust, tegyünk ellene, valamint, hogy elismerjük az öregedés mérföldköveit. Ezzel az üzenettel a szerző elfogadásra ösztönöz és hangsúlyozza, hogy az öregedés természetes folyamat és értékes része az életnek.

A szerző egy bevezetőn és nyolc fejezeten keresztül foglalkozik az ageizmus különböző aspektusaival. A könyv végén található alapos szakirodalmi jegyzék segítheti az érdeklődő olvasót a további tájékozódásban. Az ismertett munka hiánypótló mű, amely évtizedes kutatómunkára alapozva tárja fel az életkor alapú diszkrimináció mélyen gyökerező rendszereit. A könyv rámutat egy alapvető ellentmondásra, miszerint az öregedés a születéstől a halálig tartó, mindenki számára elkerülhetetlen folyamat, az „ageizmus” mégis az egyetlen olyan előítélet, amelyet tulajdonképpen a saját jövőbeli önmagunkkal szemben is fenntartunk.

A mű egyedisége abban rejlik, hogy képes lebontani a generációk közötti „mi és ők” szembeállítását. Kiemeli, hogy az ageizmus elleni küzdelem közös társadalmi érdek, mert az öregedés univerzális tapasztalat, amely előbb-utóbb minden korcsoportot érinteni fog.

Az *Ageism Unmasked* című könyv egyben egy útmutató a társadalmi változás felé, amely minden generáció számára reményt és egyenlőséget kínál. Gendron munkája azért kiemelkedő, mert egy olyan világ képét vázolja fel, ahol az előrehaladott életkor nem gát, hanem „hozzáadott” érték.